

Remissyttrande

Ert dnr KN2026/01835
Vårt dnr 2026_34

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.registrator@regeringskansliet.se
kopia till :
kn.nim.remisser@regeringskansliet.se.

Stockholm, 2026-10-15

Europeiska kommissionens förslag till förordning om Innovation

KEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige har tagit del av Europeiska kommissionens förslag till *European Innovation Act*.

IKEM företräder företag inom kemi-, plast-, läkemedels-, raffinaderi-, biokemi- och bioteknikindustrin. Våra medlemsföretag verkar på globala marknader och svarar för betydande investeringar i forskning, utveckling och industriell produktion. För dem är goda förutsättningar för forskning, skydd och nyttiggörande av immateriella tillgångar, kommersialisering och uppskalning avgörande för långsiktig konkurrenskraft.

Sammanfattning

IKEM välkomnar förslagens övergripande mål att minska hindren mellan forskning, kommersialisering och uppskalning. Europa behöver stärka sin förmåga att omsätta forskningsresultat i konkurrenskraftiga produkter, processer och industriell produktion. Det är särskilt viktigt för forskningsintensiva branscher inom kemi, material, life science och bioteknik.

IKEM tillstyrker i huvudsak en harmoniserad ram för upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster samt åtgärder som underlättar värdering, licensiering och finansiering med immateriella tillgångar. Förslaget behöver dock utformas så att det stärker företagets investeringsincitament, immaterialrättsliga skydd och möjligheter att utveckla och skala upp innovationer inom EU.

IKEM vill särskilt framhålla följande:

- **Hela innovationskedjan måste beaktas.** De föreslagna åtgärderna är positiva men otillräckliga för att lösa Europas utmaningar i övergången från forskning till industriell tillämpning och produktion. Kompletterande insatser för testning, demonstration, uppskalning och innovationsvänlig reglering är nödvändiga.
- **EU:s regelverk och finansieringsinstrument måste vara samordnade, långsiktiga och enkla att använda.** Nya bestämmelser får inte skapa överlappningar, ökad administration eller rättslig osäkerhet.
- **Offentlig FoU-upphandling bör främja konkurrens och innovationsnytta.** Den bör bygga på marknadsdialog, funktionskrav och proportionerliga villkor samt vara teknik- och materialneutral.
- **Företagens immateriella rättigheter måste värnas.** Huvudregeln bör vara att leverantören behåller ägandet till resultaten. IKEM motsätter sig långtgående möjligheter att kräva licensiering eller överföring av rättigheter utan ersättning.
- **En frivillig EU-ram för IP-värdering och licensiering kan förbättra företagens tillgång till kapital.** Den måste utformas med respekt för företagets affärshemligheter och olika branschers förutsättningar.

- **EU-preferens och lokaliseringskrav måste vara proportionerliga.** Reglerna får inte i onödan begränsa internationella forskningssamarbeten, företagens tillgång till kompetens eller konkurrensen i upphandlingar.

Övergripande synpunkter

IKEM delar kommissionens problembild. EU har stark forskning men svagare förmåga än flera globala konkurrenter att omsätta forskningsresultat i kommersiella framgångar och produktion i industriell skala.

För IKEM:s medlemsföretag räcker det inte med god forskning. Företagen behöver också tillgång till kvalificerad kompetens, test- och demonstrationsmiljöer, kapital, råvaror, konkurrenskraftig energi, infrastruktur och förutsebara regelverk.

Sverige och EU behöver skapa villkor som gör det attraktivt att förlägga både FoU och produktion här. Forsknings- och innovationspolitiken måste därför samordnas med närings-, skatte-, utbildnings-, energi-, handels- och miljöpolitiken. Offentliga åtgärder bör komplettera och stimulera privata investeringar, inte ersätta dem.

IKEM konstaterar att det aktuella förordningsförslaget har en betydligt snävare inriktning än de utmaningar som kommissionen identifierar. Förslaget omfattar i huvudsak FoU-upphandling och kommersialisering av immateriella tillgångar. Även om dessa frågor är viktiga krävs ytterligare insatser för att stärka Europas förmåga att utveckla, demonstrera och skala upp ny teknik till industriell produktion.

Förslaget behöver därför samordnas med bland annat Public Procurement Act, Horisont Europa, European Innovation Council, Savings and Investments Union, EU konkurrenskraftsfond och sektorsspecifika initiativ som Biotech Act.

Regeringen bör särskilt verka för en tydlig ansvarsfördelning mellan initiativen, förenklad tillämpning och en samlad bedömning av deras konsekvenser för företagens investeringar och konkurrenskraft.

FoU-upphandling

IKEM tillstyrker att EU skapar tydligare och mer harmoniserade regler för upphandling av FoU-tjänster, inklusive gemensam gränsoverskridande upphandling. Offentlig sektor kan genom att efterfråga nya lösningar bidra till att stimulera innovation och minska riskerna i tidiga utvecklingsfaser.

Regelverket bör samtidigt utformas så att FoU-upphandling stimulerar reell konkurrens och inte låser in beställare eller leverantörer. Marknadsdialog, bred publicering, proportionerliga kvalificeringskrav och möjlighet för grupper av företag att delta är därför viktiga. Krav på tidigare omsättning, referensprojekt eller finansiella garantier får inte användas på ett sätt som utesluter innovationsföretag med stark teknik och utvecklingspotential.

IKEM välkomnar att förslaget prioriterar funktions- och prestandakrav framför detaljerade tekniska specifikationer. Upphandlande myndigheter bör ge utrymme för olika tekniska lösningar, material och processer. Detta är viktigt för att innovation inom exempelvis hållbar kemi, avancerade material, bioteknik och cirkulära lösningar ska kunna konkurrera på lika villkor.

Förslaget om parallella leverantörer och utveckling i flera faser kan minska tekniskrisker och stärka konkurrensen. Samtidigt måste reglerna kunna tillämpas flexibelt. Inom forskningsintensiva branscher kan utvecklingsprojekten vara tekniskt komplexa, kräva betydande initiala investeringar och involvera ett begränsat antal kvalificerade aktörer.

IKEM anser därför att undantagen från kravet på flera parallella leverantörer i artikel 22 behöver vara tydliga och praktiskt användbara. Upphandlingsreglerna måste också ge tillräckligt utrymme att anpassa projektens genomförande efter tekniska och regulatoriska förutsättningar.

Immateriella rättigheter i FoU-upphandling

Starka och förutsebara immaterialrättsliga skydd är avgörande för att företag ska kunna bära riskerna i FoU och få avkastning på sina investeringar. Detta är särskilt viktigt inom kemi, läkemedel och bioteknik, där utvecklingsprocesserna ofta är långa och kapitalkrävande.

IKEM välkomnar därför huvudprincipen i artikel 19 att leverantören behåller ägandet till de immateriella rättigheter som uppkommer inom ramen för FoU-upphandlingen.

Offentliga beställare behöver samtidigt tillräckliga nyttjanderätter för sina verksamhetsbehov och skydd mot leverantörsinlåsning. Sådana rättigheter måste dock vara tydligt reglerade från början och proportionerliga i förhållande till upphandlingens syfte.

IKEM ser med oro på att artikel 19 under vissa förutsättningar ger offentliga beställare långtgående möjligheter att kräva licensiering eller överföring av immateriella rättigheter, i vissa fall utan ekonomisk ersättning.

Bestämmelserna riskerar att skapa osäkerhet om företagens möjligheter att förfoga över sina forskningsresultat och därmed försvaga incitamenten att delta i FoU-upphandlingar.

IKEM anser att möjligheten till tvångsvis licensiering eller överföring av rättigheter utan ersättning bör strykas eller begränsas till mycket snävt definierade undantagssituationer med tungt vägande allmänintresse och lämpliga rättssäkerhetsgarantier.

Bedömningar av om kommersialisering har uteblivit måste ta hänsyn till branschspecifika förutsättningar. Inom exempelvis läkemedelsutveckling, bioteknik och avancerade material kan det krävas många års forskning, regulatoriska godkännanden och investeringar innan ett resultat kan kommersialiseras.

IKEM anser vidare att möjligheten för offentliga beställare att förvärva äganderätten till forskningsresultat bör vara mycket restriktiv. Undantag från leverantörens rätt till ägande ska vara tydligt avgränsade, proportionerliga och motiverade av ett dokumenterat behov. Att en offentlig beställare önskar exklusiv exploatering bör inte i sig vara tillräckligt skäl för att frångå huvudprincipen.

Regeringen bör därför verka för att artikel 19 förtydligas så att företagens immateriella rättigheter och investeringsincitament säkerställs.

IP-baserad finansiering och kommersialisering

IKEM välkomnar att EUIPO föreslås få i uppdrag att utveckla ett kompetenscentrum för IP-baserad finansiering, en frivillig EU-ram för värdering av immateriella rättigheter samt en digital plattform för licensiering och överlåtelse av rättigheter.

För forskningsintensiva företag kan immateriella tillgångar utgöra centrala ekonomiska värden, samtidigt som de kan vara svåra att värdera och använda som underlag för finansiering.

En gemensam och frivillig ram kan minska informationsasymmetrier, sänka transaktionskostnader och underlätta dialogen mellan företag, investerare och finansiärer.

IKEM betonar att ramverket måste fungera för olika typer av immateriella rättigheter och för skilda branscher. Värderingen av exempelvis läkemedelspatent, industriella processer och materialteknik skiljer sig åt vad gäller utvecklingsrisk, tid till marknad och kommersiell potential. Metoderna bör därför vara flexibla, utgå från etablerad marknadspraxis och inte ges bindande rättsverkan.

Deltagande, värdering och informationsdelning ska vara frivilliga. Företagens affärshemligheter, konfidentiella forskningsresultat och strategiska IP-portföljer måste skyddas.

Det nya kompetenscentret bör samverka med banker, investerare, nationella immaterialrättsmyndigheter och relevanta innovationsaktörer. Avgifter för tjänsterna bör vara rimliga och proportionerliga.

IKEM vill samtidigt betona att IP-baserad finansiering är ett komplement, inte en ersättning, för fungerande kapitalmarknader, riskkapital och offentliga finansieringsinstrument för demonstration och industriell uppskalning.

Den föreslagna digitala marknadsplatsen för immateriella rättigheter behöver konkretiseras. Den bör utformas utifrån företagets behov, bygga på marknadsmässiga villkor och komplettera befintliga kommersiella tjänster. Det är viktigt att den inte snedvrider konkurrensen eller skapar nya administrativa krav för företagen.

EU-preferens, säkerhet och öppen marknad

IKEM har förståelse för behovet av att stärka Europas resiliens, ekonomiska säkerhet och kapacitet inom kritiska tekniker och värdekedjor. Dessa mål får emellertid inte genomföras på ett sätt som i onödan begränsar konkurrens, internationella forskningssamarbeten eller företagets tillgång till spetskompetens.

För IKEM:s medlemsföretag är globala forsknings- och innovationssamarbeten en viktig förutsättning för teknikutveckling och konkurrenskraft. Detta gäller inte minst internationella koncerner med forskning, utveckling och produktion i flera länder.

IKEM anser därför att bestämmelserna i artikel 11 om leverantörers tillträde till upphandlingar och krav på var FoU-verksamhet ska bedrivas behöver granskas noggrant ur proportionalitets- och konkurrenssynpunkt.

Det föreslagna kravet på att minst 50 procent av FoU-verksamheten som huvudregel ska bedrivas inom EU eller vissa avtalsländer bör omprövas eller kompletteras med ökad flexibilitet. Lokaliseringskrav bör användas där det finns tydliga och dokumenterade skäl kopplade till exempelvis säkerhet eller försörjningsberedskap.

Undantagen för leverantörer från tredjeländer måste vara praktiskt användbara när relevant kompetens eller kapacitet saknas, när konkurrensen annars blir otillräcklig eller när kostnadsskillnaderna är oproportionerliga.

Regeringen bör vidare säkerställa att reglerna är förenliga med EU:s internationella handelsåtaganden och inte leder till onödigt betungande krav för företag med internationell verksamhet.

Genomförande och svensk roll

Ett framgångsrikt genomförande förutsätter kompetens hos offentliga beställare och aktiv medverkan från företag, forskningsinstitut och andra forskningsaktörer.

Sverige bör därför:

- stärka kompetensen om FoU-upphandling och IP-värdering hos berörda myndigheter och offentliga beställare;
- underlätta svenska företags och forskningsaktörers deltagande i gränsöverskridande FoU-upphandlingar;
- säkerställa att små och medelstora företag samt innovativa tillväxtföretag kan delta på rimliga villkor;
- stärka kopplingen mellan FoU-upphandling och tillgång till testbäddar, pilot- och demonstrationsmiljöer samt industriell uppskalning;
- följa upp hur regelverket påverkar konkurrens, administrativa kostnader, skyddet för immateriella tillgångar samt företagets investeringar i forskning, utveckling och produktion i Sverige och EU.
- stärka företagets, särskilt små och medelstora företags, kunskap om strategisk hantering av immateriella tillgångar och möjligheterna att använda dessa för finansiering och kommersialisering.

IKEM vill avslutningsvis betona att **EU:s innovationspolitik behöver bidra till att göra Europa mer attraktivt för privata investeringar i både forskning och industriell produktion**. Nya regler måste därför utformas med företagens faktiska utvecklings- och investeringsprocesser som utgångspunkt.

IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige AB

Kontaktperson i ärendet:

Lena Svendsen, ansvarig Forsknings- och Innovationspolicy

lena.svendsen@IKEM.se

Tel 072-178 18 54